

ST-läkare i hematologi på fullmatad kurs

om stamcellstransplantationer

För andra gången har Svensk Förening för Hematologi arrangerat en kurs om stamcellstransplantation för ST-läkare. Den uppskattade kursen omfattade både uppdateringar och senaste nytt, men även diskussioner kring patientfall.

Kursen ägde rum i ett höstvackert Visby, och leddes av Stina Wichert, Skånes Universitetssjukhus i Lund, tillsammans med Beata Tomaszewska-Toporska och Josefina Dykes, också Lund, Jan-Erik Johansson, Sahlgrenska Universitetssjukhuset och Andreas Björklund, Karolinska Universitetssjukhuset. Cirka 30 ST-läkare i hematologi från hela Sverige deltog i kursen, med många olika erfarenheter och hemmahörande på sjukhus av olika storlek med eller utan tillgång till eget transplantationscentrum. Före kursstart fick samtliga deltagare skicka in ett eget fall rörande en patient från hemsjukhuset som på något sätt varit aktuell för stamcellstransplantation.

Kursen berörde allt från auto- och allogen stamcellstransplantation till CAR-T. Första dagen ägnades åt basal immunologi, autolog stamcellstransplantation vid både malign och icke-malign sjukdom samt till slut CAR-T. Andra dagen fokuserade på allogen stamcellstransplantation och den sista på dess komplikationer inklusive graft-versus host disease (GvHD). Kursledningen höll spännande föreläsningar som varvades med kursdeltagarnas egna fall, vilket verkligen engagerade alla deltagare.

SÅ UPPSTÅR MÄRKLIG DOFT

Autolog stamcellstransplantation hade de flesta ST-läkarna varit med om hand-

läggningen av, då det är så pass vanligt vid både lymfom och myelom. Själva stamcellsåtergivning av personens autologa celler sker dock oftast på ett universitetssjukhus, men eftervården planeras därefter vid patientens hemsjukhus. Att upptinade stamceller – och sedermera också patienten – luktar konserverad majs (till följd av DMSO som cellerna förvaras i) några timmar efteråt var ny information för en del. Föreläsningen berörde också autolog stamcellstransplantation vid andra sjukdomar såsom MS och testiscancer, vilket alltid handläggs av hematologer, något inte många på kursen ännu haft erfarenhet av.

Grunderna i CAR-T gick igenom, och flera i kursledningen som varit med sedan starten i Sverige för cirka tre år sedan, delade sina erfarenheter. Utveckling har skett genom att man bland annat inte är lika restriktiv med glukokortikoider som tidigare, och man har en väl utvecklad behandlingsarsenal vid cytokine release syndrome. Hopp om CAR-T-behandling vid myelom diskuterades, likaså utmaningar och möjligheter med allogena CAR-T-celler och CAR-NK-celler.

GENOMGÅNG AV HLA-SYSTEMET

Dagen som handlade om allogen stamcellstransplantation började med en välbehövlig genomgång av HLA-systemet, som senare följdes av reella fall med pa-

neldiskussion kring vilken donator som passar bäst till patienten, där man precis som i verkligheten även tar hänsyn till bland annat sjukdomstyp, kön, vikt, ålder, blodgrupp, CMV- och EBV-status, perifer- eller benmärgsskörd och tid-/transportaspekten.

Föreläsarna gick också igenom framställande-processen av transplantatet, där man under covidpandemin i större utsträckning har behövt kryopreservera cellerna, konditioneringsregimer, GvHD-profylax och strategier vid återkomst av malign sjukdom efter transplantation. Patientfallen under dagen berörde bland annat svårigheter som syskondonor vid misstänkt ärftlig sjukdom, refraktärt EBV-drivet post-transplantationslymfom, problem med att hitta passande donator och icke uppnådd remission inför transplantationen.

MYCKET SVÅR BALANSGÅNG

Sista dagen ägnades åt komplikationer efter allogen stamcellstransplantation, framförallt GvHD, och den ibland mycket svåra balansgången mellan behandling och risk för återkomst av grundsjukdomen. Infektioner och andra akuta tillstånd som Sinusoidal obstruction syndrome (SOS) of the liver, Thrombotic microangiopathy associated with HSCT (TA-TMA) och Posterior reversible leukoencephalopathy syndrome (PRES) diskuterades också. Även

Den uppskattade kursen fick bästa tänkbara inramning av ett höst vackert Visby. Foto: Carolin Lindholm

långtidsuppföljning vid okomplicerade fall berördes, med bland annat risk för annan malignitet, kardiovaskulär sjukdom, njursvikt och osteoporos.

En äldre studie återkom i flera av föreläsarnas föreläsningar, med en specifik graf som illustrerar minskad risk för återfall i hematologisk sjukdom efter allogen stamcellstransplantation om man utvecklade GvHD. Denna studie kunde således påvisa en anti-leukemisk effekt av GvHD (Horowitz et al -90, Blood). Under kursen sadet det till slut skämtsamt att förstår man detta, förstår man transplantation. Jag tror att jag och mina kollegor på kursen tagit till oss detta, och lämnar Gotland fullproppade med kunskap, motiverade att ta hand om våra patienter och en enkel väg vid kommande samarbeten.

CAROLIN LINDHOLM, ST-LÄKARE I HEMATOLOGI,
KAROLINSKA UNIVERSITETSSJUKHUSET,
CAROLIN.LINDHOLM@KI.SE

